

EMH TANULMÁNY 2013

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a Magyarország területén nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó személyek befogadásának szervezeti rendszerét, beleértve a szervezet színvonalának, eredményességének és költségeinek, valamint az ebből levont következtetések értékelését is. Mindezt teszi a vonatkozó hatályos jogszabályok, aktuális statisztikai adatok és jelentések vizsgálatán keresztül.

A tanulmány felhívja a figyelmet az elismerést kérők befogadása terén mutatkozó hiányosságokra is, valamint a jövőre vonatkozóan ajánlásokat fogalmaz meg a befogadási feltételek színvonalának növelése érdekében.

Ez a téma Magyarország szempontjából igen aktuális, tekintettel arra, hogy a 2013. évben Magyarországra különös menekültügyi nyomás nehezedik. (A 2012-ben Magyarországra érkező menedékkérők száma 2155 fő¹ volt, az idei év első felében ez a szám már elérte a 12517 főt.)² Ilyen körülmények között a befogadási feltételek megfelelő színvonalának biztosítása óriási kihívásnak van kitéve, ahol különösen megmutatkozhatnak a rendszer gyengeségei.

Erre tekintettel a tanulmány további célja, hogy beazonosítson olyan jó gyakorlatokat, amelyek a menekültügyi rendszerre nehezedő különös nyomás hatékony kezelését szolgálják, és amelyek példát mutathatnak más tagállamok számára.

Az első kézirat véglegesítésére 2013. július 29-én került sor, így az az ebben az időpontban hatályos jogszabályok, a szakmai ismereteink és tapasztalataink, valamint a vonatkozó kutatásaink alapján ad választ az Európai Migrációs Hálózat által feltett kérdésekre.

¹ Eurostat adat, Menekült és új menedékkérelmet benyújtók állampolgárság, kor és nem szerinti megosztásban, éves aggregált adatok (kerekítve) [migr_asyappctza], Utolsó frissítés: 2013-07-26, Forrás:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en, (2013. július 26.)

² Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal rendelkezésre álló statisztikai adatai alapján (2013. július)

Az Európai Unió tagállamaként, valamint az 1951. évi Genfi Egyezmény és 1967. évi Jegyzőkönyve³ részeseként Magyarország nemzetközi kötelezettséget vállal a menedékkérők befogadására.

Az Európai Bizottság a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról szóló, 2003. január 27-i 2003/9/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Befogadási Irányelv) megalkotására és az annak átdolgozására irányuló javaslatának egyik célja volt, hogy elősegítse a megfelelő és összehasonlítható befogadási feltételek megvalósulását az Európai Unióban.

Az elmúlt években Magyarország átültette az Európai Unió menekültügyi joganyagát, és ezáltal számos lényeges vonatkozásban összhangba hozta saját vonatkozó szabályozását a többi tagállaméval. A befogadás feltételeinek tekintetében a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.) és az annak végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Metvhr.) összhangban van az uniós jogi előírásokkal, azonban azok gyakorlati megvalósulása a kérelmezőktől érkező és a menekültügy területén dolgozó nemzetközi kormányközi és civil szervezetek jelzései alapján nem kielégítő. Olyan, uniós szinten összehasonlítható befogadási körülmények kialakítása szükséges, amely minden esetben megfelelő színvonalat biztosít a nemzetközi védelmet kérők számára és a szükségleteikre reagál.

A tanulmány bemutatja a Magyarországon létező szálláshelyek különböző típusait, azok számára és kapacitására vonatkozó adatokkal együtt, valamint a befogadó létesítmények működésének ellenőrzéséért felelős hatóságot, különös tekintettel a pénzügyi és a végrehajtói felelősségre.

Ismerteti a befogadó létesítményekben történő elhelyezésre jogosult elismerést kérők csoportjait, valamint feltérképezi a befogadásról szóló döntés meghozatalára hatáskörrel rendelkező hatóságokat. Ugyancsak vizsgálja, hogy a hatóságok a döntés meghozatalakor mennyiben veszik figyelembe különböző sérülékeny csoportok speciális szükségleteit. Emellett kitér azon tényezők vizsgálatára is, amelyek befolyásolják az elismerésüket kérők elhelyezését.

Áttekinti a befogadó létesítményekben nyújtott a befogadás alapvető anyagi és nem anyagi feltételeire vonatkozó hazai szabályozást, és az ehhez kapcsolódó egyes minőségi kritériumokat befogadó létesítmények színvonalához kapcsolódóan. Ezzel összefüggésben vizsgálja a befogadásra jogosult kérelmezők számára biztosított jogokat is.

Mindezek mellett elemzi a befogadás költségeit és kitér a hazai befogadási rendszer

³ 1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről

hatékonyságának vizsgálatára is. Nem utolsó sorban pedig bemutatja a Magyarországon alkalmazott befogadáshoz kapcsolódó rugalmassági mechanizmusokat is.

A tanulmány záró részében összegzésre kerülnek a magyar befogadó létesítményi rendszerrel kapcsolatos főbb megállapítások, kiemelve annak erősségeit és gyengeségeit. Felhívja a figyelmet a különös menekültügyi nyomás idején alkalmazott azon hazai lépésekre, amelyek a helyzet kezelésében a legeredményesebbnek bizonyultak. Mindezek mellett pedig kísérletet tesz olyan jó gyakorlatok beazonosítására, amelyek a költségek hatékony kezelését szolgálhatják a befogadási feltételek színvonalának növelése során.

I. fejezet

A befogadó létesítmények különböző típusai és szereplői

I. A befogadó létesítmények típusai

Q1.⁴ Kérem, jelölje meg az alábbi 1. számú táblázatban, hogy milyen típusú befogadó létesítmények léteznek az Ön (tag) államában.

1. számú táblázat A befogadó létesítmények típusai

Szálláshely típusa	Létezik Magyarországon ilyen típusú létesítmény?	Ha igen, hány ilyen volt Magyarországon 2012 végén?	Adja meg az elhelyezhető kérelmezők maximális számát!	Az ilyen létesítményben elhelyezett kérelmezők éves száma 2008-2012 között
Közös kezdő/tranzit befogadó központok	Igen/Nem (2008-2010: <u>Igen</u>)	(2008-2010: 1)		
Közös nyílt befogadó központok⁵	Igen/Nem	1	2008-2010: 1100 2011-2012: 989	8180
Speciális befogadó központok vagy egyéb létesítmények sérülékeny személyek számára (pl. kínzás áldozatai vagy különösen sérülékeny női kérelmezők)	Igen/Nem			
Speciális elkülönített befogadó központok kísérő nélküli kiskorúak számára	Igen/Nem	2008-2010: 1 2011-2012: 1	50 70	740
Magánházak vagy	Igen/Nem			

⁴ Q= Kérdés, amelyet a tanulmány elkészítésére vonatkozó template határozott meg.

⁵ Nyílt befogadó központ egy olyan befogadó létesítmény, amelynek területére kérelmezők bármikor beléphetnek, illetve azt bármikor elhagyhatják.

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

lakások: az illetékes hatóságok által rendezve és fizetve				
Magánszállók: az illetékes hatóságok által rendezve és fizetve	Igen/ <u>Nem</u>			
Egyénileg szervezett szállás, mint például ház, lakás, szálloda és/vagy családnál, vagy barátoknál való tartózkodás lehetősége⁶	Igen/ <u>Nem</u> A kérelmezők ebben az esetben nem részülnek pénzbeli juttatásban.	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Nemzetközi védelmet kérelmezők elszállásolására szolgáló egyéb helyek, amelyeket az illetékes hatóság rendez és fizet	Igen/ <u>Nem</u>			

A befogadó létesítmények ideiglenes elhelyezést biztosítanak az arra rászoruló menedékkérők számára, akik a kérelmük benyújtása után a létesítményben maradhatnak, amíg a hatóságok döntést nem hoznak ügyükben. A befogadó létesítmények szállást, étkezést, alapszintű egészségügyi szolgáltatásokat és költségen biztosítanak az itt tartózkodó bentlakó menedékkérők számára.

A menekültügyi hatóság a kérelmet részletes vizsgálati eljárásra utaló végzésében a kérelmező részére szálláshelyként magánszálláshelyet, ennek hiányában befogadó állomást vagy szerződés alapján fenntartott más szálláshelyet jelöl ki, kivéve, ha a kérelmező személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, intézkedés vagy büntetés, vagy idegenrendészeti eljárásban elrendelt személyi szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll.⁷ A kísérő nélküli kiskorú részére a hatóság szálláshelyként gyermekvédelmi intézményt jelöl ki.⁸ A kérelmező életvitelszerűen tartózkodhat a számára kijelölt helyen a részletes vizsgálati eljárás, illetve az ezzel kapcsolatban lefolytatott esetleges bírósági felülvizsgálati eljárás ideje alatt.⁹

A befogadó állomás az elismerését kérő elhelyezését és ellátását biztosító, a menekültügyi hatóság által fenntartott létesítmény. A menekültügyi hatósággal kötött szerződés alapján működtetett más szálláshely szintén befogadó állomásnak minősül.¹⁰

A magyarországi befogadó létesítmények közül van olyan, amelyik speciálisan integráció-

⁶ Kérem, jelölje, hogy a kérelmezők részesülnek-e (vagy van-e lehetőségük részesülni) pénzbeli juttatásban, abban az esetben, ha a szállásukat saját maguk egyénileg intézik.

⁷ Met. 56 § (1) bekezdés

⁸ Met. 56. § (1a) bekezdés

⁹ Met. 56. § (2) bekezdés

¹⁰ Metvhr. 12. § (3) és (4) bekezdés

előkészítő létesítményként, míg mások speciális otthonként működnek kísérő nélküli kiskorúak és felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyerekek számára.

Jelenleg Magyarországon három nagy befogadó állomás működik: Debrecenben, Békéscsabán és Bicskén.¹¹ Emellett a megnövekedett menekültügyi nyomás okán több kisebb ideiglenes befogadó állomás kialakítása vált szükségessé például a kiskunhalasi vagy a nyírbátori őrzött szállás területén, illetőleg folyamatban van egy új befogadó állomás megnyitása Vámosszabadiban.

A három nagy befogadó állomás közül a debreceni állomás szolgál az elismerést kérők hosszabb távú elhelyezésére. Ennek maximális kapacitása 989 fő, amelyhez képest jelenleg egyidejűleg körülbelül 1200 fő lett itt elszállásolva az elismerést kérők megnövekedett számának köszönhetően. Ezzel szemben a bicskei állomás jelenleg elő-integrációs intézményként működik a nemzetközi védelemben részesítettek számára.

A békéscsabai állomás 2008-2010 között egyfajta előszűrő létesítményként funkcionált,¹² ugyanis itt történt meg a menedékjogot kérő külföldiek elsődleges szűrése, akik ezt követően a Debreceni Befogadó állomásra kerültek. Itt átlagosan két hetet töltöttek, ami alatt sor került egy elbeszélgetésre és egy általános egészségügyi szűrése. Az elismerésüket kérők itt várták ki azt az időt, míg kiderül, megalapozott-e kérelmük, amely időszak alatt nem mozoghattak szabadon, csak külön engedéllyel hagyhatták el a létesítmény területét. Az intézmény jelenleg 2013. július 1-jével bevezetett menekültügyi őrizet végrehajtására szolgál, és mint menekültügyi őrzött befogadó központ működik.

A Magyarországra kísérő nélkül érkező kiskorúak elhelyezésére gyermekvédelmi intézményrendszer keretében kerül sor.¹³ 2011 óta a főtí Károlyi István Gyermekotthonban kerülnek elszállásolásra a Magyarországra felnőtt kíséret nélkül érkező elismerést kérő gyermekek, valamint 2013-ban újabb két helyszínen, Hódmezővásárhelyen és Ópusztaszeren nyílt lehetőség a kísérő nélküli kiskorúak befogadására.

Bár ugyan Magyarországon jelenleg nincs speciálisan sérülékeny személyek számára fenntartott létesítmény, azonban saját igényeikre a hatóságok az elhelyezés során figyelemmel vannak.¹⁴ A befogadó létesítményekben lehetőség van elkülönítetten, saját védett szárnyban elszállásolni a várandós nőket, gyermekeket, öregeket, kínzás áldozatait, és mindazokat, akik valamilyen okból különleges bánásmódot igényelnek.

Lehetőség van arra is, hogy az elismerésüket kérők saját maguk által szervezett egyéni

¹¹ Forrás: http://www.bmbah.hu/szervezeti_egysegek.php (2013. július 13.)

¹² Forrás: <http://www.beol.hu/bekes/kozelet/iden-lesz-huszeves-a-bekescsabai-befogadoallomas-240281> (2013. július 13.)

¹³ Metvhr. 33. § (4) bekezdés

¹⁴ Met. 29. §

szálláshelyen tartózkodjanak az eljárás ideje alatt. Erre azonban nagyon ritkán van példa, mivel nagyon kevesen rendelkeznek közülük családi vagy baráti kapcsolatokkal Magyarországon, illetőleg az anyagi körülményeik ezt nem teszik lehetővé. A többségük számára nem Magyarország, hanem valamelyik nyugati tagállam a célállomás, ahol általában a családjuk él. Összességében tehát elmondható, hogy a Magyarországon a nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó külföldiek általában rászorulónak minősülnek, ezért a befogadó állomások valamelyikében kerülnek elhelyezésre.

II. Szereplők

Q2. Mely hatóság(ok) visel(ik) a pénzügyi felelősséget a befogadó létesítmények felett?

- (a) **Állami hatóságok**
- (b) **Helyi önkormányzatok / regionális kormányzati szervek**
- (c) **Külső szolgáltatók, mint például NGO-k, civil szereplők vagy egyéb harmadik fél bevonásával?**

Q3. Mely hatóságok viselik a felelősséget a végrehajtásért a befogadó létesítmények felett?

- (a) **Állami hatóságok**
- (b) **Helyi önkormányzatok / regionális kormányzati szervek**
- (c) **Külső szolgáltatók, mint például NGO-k, civil szereplők vagy egyéb harmadik fél bevonásával?**

Tekintettel arra, hogy Magyarország vonatkozásában Q2 és Q3 szorosan összefüggő kérdések, ezért indokolt a rájuk adandó válasz összevonása.

A magyar jogszabályok értelmében az elismerését kérő egészségének megfelelő és alapszükségleteit kielégítő életszínvonalat biztosító feltételek megteremtése állami feladat.¹⁵

A Metvhr. értelmében a menekültügyi hatóság közvetlenül, a befogadó állomás útján látja el. A befogadó állomás az elismerését kérő elhelyezését és ellátását biztosító, a menekültügyi hatóság által fenntartott létesítmény.¹⁶

A menekültügy szervezeti rendszeréről szóló miniszteri rendelet¹⁷ a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalt (a továbbiakban: Hivatal) jelöli meg, mint a menekültügyi hatósági feladatok ellátásáért felelős szervet, amely működteti és felügyeli a befogadó állomást és menekültügyi őrzött befogadó központot. Ezt a feladatot, mint önállóan gazdálkodó költségvetési szerv végzi, amely közvetlenül a Hivatal főigazgatójának irányítása alatt áll. A befogadó állomás a

¹⁵ Metvhr. 12. § (1) bekezdés

¹⁶ Metvhr. (3)-(4) bekezdés

¹⁷ A menekültügy szervezeti rendszeréről szóló 52/2007. (XII. 11.) IRM rendelet 6. §

főigazgató irányítása alatt álló, a költségvetési előirányzatok feletti jogosultság szerint teljes jogkörrel rendelkező, önállóan gazdálkodó szervezeti egység, amely szakmai feladatait a Hivatal Menekültügyi Igazgatóság szakmai felügyelete mellett látja el.¹⁸ Tehát a befogadó állomás mind pénzügyi működése, mind pedig hatósági feladatainak ellátása tekintetében egy központi szerv, a Hivatal a felelős.

Q4. A helyi önkormányzatok/regionális kormányzati szervek vagy magánszféra szereplői illetve egy külső szolgáltató (pl. NGO vagy civil társadalom szereplői) által vezetett létesítmények esetében kérem, jelölje meg, hogy a befogadó létesítmények központilag koordináltak-e (pl. egyetlen egy hatóság viseli-e a teljes felelősséget a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadásáért)?

Q5. A helyi önkormányzatok/regionális kormányzatok vagy külső szolgáltatók (pl. NGO vagy civil társadalom szereplői) által vezetett befogadó létesítmények esetében a bevonásuk hogyan van szabályozva?

A különböző kijelölt szereplők között létezik-e valamilyen hivatalos koordinációs mechanizmus (például együttműködési megállapodások a kompetenciák megosztásának elősegítésére)?

A fentiekben kifejtettekre tekintettel, a Q4 és Q5 kérdés Magyarország vonatkozásában nem releváns, mivel a befogadó állomások fenntartását és működtetését minden esetben a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, mint központi hivatal látja el.

Ennek ellenére a különböző, a menekültügy területén tevékenykedő NGO-k számos kiegészítő szolgáltatás biztosításában együttműködnek a menekültügyi hatósággal. A Hivatal koordinálja a befogadó létesítményben végzett tevékenységüket.

II. fejezet

A befogadó létesítmények felvezetése: a különböző típusú létesítményekhez való hozzáférést meghatározó tényezők

Q6. Kérem, nyújtson rövid áttekintést arra vonatkozóan, hogy a nemzetközi védelmet kérelmezők mely csoportjai jogosultak az állam által biztosított befogadó létesítményekben való elhelyezésre. Kérem, töltsse ki az alábbi 2. számú táblázatot:

2. számú táblázat A befogadó létesítményekben való elhelyezésre jogosult kérelmezők

A kérelmezők különböző kategóriái az eljárás típusától/szakaszától függően	Jogosult a befogadó létesítményekben való elhelyezésre (Igen/Nem)	Ezek a kérelmezők standard vagy specifikus befogadásra
--	---	--

¹⁸ A 9/2010. (IX. 29.) BM-KIM együttes utasítás a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal szervezeti és működési rendjének megállapításáról és http://www.bmbah.hu/szervezeti_egysegek.php?id=29 (2013. július 5.)

		jogosultak?
Dublin II hatálya alatt álló kérelmezők	Igen	Standard
Előzetes eljárásban lévő kérelmezők	Igen	Standard
Gyorsított eljárás alá vont kérelmezők ¹⁹		
Kérelmezők sérülékeny csoportjai (különleges pszichológiai/orvosi szükségletekkel)	Igen	Standard
A nemzetközi védelmi elismerés iránti döntésre váró kísérő nélküli kiskorú	Igen	Speciális
Az az elismerését kérő kísérő nélküli kiskorú, aki kimerítette az eljárást és visszatérésre vár	Igen	Speciális
Azon kérelmezők, akik fellebbezési kérelmet nyújtottak be	Igen	Standard
Azon kérelmezők, akik újabb kérelmet terjesztettek elő	Igen	Standard
Azon kérelmezők, akik nemzetközi védelem iránti kérelme ügyében pozitív döntés született	Igen	Standard
Az az elismerését kérő, aki kimerítette az eljárást és visszatérésre vár	Igen	Standard
Egyéb (pl. kérelmezők más EU tagállamokból, irreguláris migráns családok gyerekekkel, kérelmezők biztonságos harmadik országokból)	Igen	Standard

A befogadó létesítményekben lehetőség van elkülönítetten, saját védett szárnyban elszállásolni a nőket, gyermekeket, betegeket, kínzás áldozatait, és mindazokat, akik valamilyen okból különleges bánásmódot igényelnek.

A kísérő nélkül érkező kiskorúak elhelyezésére gyermekvédelmi intézményrendszer keretében kerül sor.²⁰ 2011 óta a főti Károlyi István Gyermekotthonban kerülnek elszállásolásra a Magyarországra felnőtt kíséret nélkül érkező elismerést kérő gyermekek. 2013-ban újabb két helyszínen, Hódmezővásárhelyen és Ópusztaszeren nyílt lehetőség a kísérő nélküli kiskorúak befogadására.

Q7. A befogadásra jogosult kérelmezők fent említett kategóriái közül kizárható-e bárki a befogadó létesítményekből bizonyos okokra hivatkozással (pl. a kérelmező elegendő pénzügyi forrással rendelkezik, vagy a befogadó létesítményben rosszul viselkedik, vagy bármely más indokból)?

Általában nem a válasz a feltett kérdésre, azonban a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény lehetővé teszi a befogadás anyagi feltételeinek korlátozását vagy megvonását, amennyiben az elismerését kérő a befogadó állomást vagy a számára kijelölt tartózkodási helyet a kijelölő

¹⁹ Nincs gyorsított eljárás.

²⁰ Metvhr. 33. § (4) bekezdés

hatóság engedélye nélkül huszonnégy órát meghaladó időtartamra elhagyja; a számára engedélyezett magánszállásról ismeretlen helyre távozott, és az eltávozástól számítva tizenöt nap eltelt; ismételten, változatlan ténybeli alapon nyújt be elismerés iránti kérelmet; a menekültügyi eljárással összefüggő jelentkezési kötelezettségének nem tesz eleget, nem szolgáltat adatot vagy információt, illetve a személyes meghallgatásokon nem jelenik meg, vagy elhallgatta, hogy pénzforrásokkal rendelkezik, és így jogtalanul vette igénybe a befogadás anyagi feltételeit.²¹

Q8. a) Végez-e az Ön (tag)állama a sérülékenységre vonatkozó vizsgálatot, amely a kérelmezők sérülékeny csoportjai számára speciális befogadó létesítmények kijelölését eredményezheti?

Magyarországon jelenleg nem létezik speciálisan sérülékeny személyek számára fenntartott létesítmény és nincs erre vonatkozóan végzett értékelés, azonban sajátos igényeikre a hatóságok az elhelyezés során figyelemmel vannak.²²

Q8. b) Amennyiben az előző kérdésre adott válasz igen, kérem, jelölje meg, hogy a sérülékenységre vonatkozó vizsgálat:

- a) **Kötelező és jogszabályban rögzített (Igen/Nem)**
- b) **Bevett gyakorlat (Igen/Nem)**
- c) **Opcionális (Igen/Nem)**

Q9. Mely hatóság(ok) felelős(ek) a nemzetközi védelem iránti kérelmet előterjesztő személyek különböző befogadó létesítményekben történő elhelyezéséről szóló döntés meghozatalában?

A befogadó állomások fenntartását és működtetését minden esetben a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal mint központi hivatal látja el.

Q10. Az állami hatóságok hogyan allokálják a kérelmezőket a különböző típusú befogadó létesítményekbe?

A magyar menekültügyi befogadó rendszer rendkívül összetett. 2010-ig a Békéscsabán működő zárt befogadó állomás szűrőtáborként funkcionált, itt került sor a speciális csoportok (nők, házaspárok, gyermekes családok) előzetes vizsgálat céljából történő fogvatartására. Az eljárás lefolytatásának időtartamára a kérelmezők Debrecenbe kerülnek, amely 2013. július 1-ig ezidáig nyitott befogadó állomásként működött, de a bevezetésre került ún. menekültügyi őrizet következtében egyes épületrészek a továbbiakban menekültügyi őrzött befogadó központ szerepét töltik be. Bicskére azok kerülnek, akik ügyében már pozitív döntés született, azaz nemzetközi védelmet kaptak. Ez a létesítmény integrációs létesítményként működik, a kérelmezők legfeljebb

²¹ Met. 30.§ (1) bekezdés

²² Met. 29. §

12 hónapig tartózkodhatnak itt. Ez idő alatt a társadalmi beilleszkedésüket elősegítő programokon vesznek részt. Balassagyarmaton közösségi szállás található, ide az ismételt kérelmet előterjesztő vagy olyan személyek kerülnek, akik őrizetben töltött ideje a 12 hónapot már meghaladta. A kíséző nélkül érkező kiskorúak elhelyezésére gyermekvédelmi intézményrendszer keretében kerül sor.²³ Jelenleg három intézmény áll rendelkezésre Fóton, Hódmezővásárhelyen és Ópusztaszeren.

Q11. A kérelmezők különböző befogadó létesítményekbe történő beosztásának folyamata:

a) **Jogszabályban rögzített (Igen/Nem);**

b) **Soft law normákban/irányelvekben kerül rögzítésre (Igen/Nem);**

c) **Nincs hivatalos dokumentumban rögzítve, de létezik erre vonatkozó bevett gyakorlat (Igen/Nem)**

Q12. Feltéve, hogy van elegendő kapacitás, lehetővé teszi az Ön (tag)állama a kérelmező számára a befogadó létesítmény megválasztását?

(Igen/Nem)

Q13. a) Lehetővé teszi az Ön (tag)állama a nemzetközi védelmet kérelmező számára, hogy a legelső intézményben történő elhelyezést követően másik létesítménybe kerüljön?

(Igen/Nem)

Q13. b) Amennyiben igen, az alábbi kritériumok közül melyik vagy melyek alkalmazandó(k) a másik intézménybe történő elhelyezés céljából:

i) **Kapacitás**

ii) **A család profiljában beállt változás (pl. gyerek születése)**

iii) **Orvosi vagy egyéb különleges szükségletek**

iv) **Az állomáson bekövetkező incidens, amely alternatív szállásra történő áthelyezést indokolhat**

v) **Időkorlát**

vi) **A származási országba történő önkéntes visszatérést segítő programok**

vii) **Egyéb?**

²³ Metvhr. 33. § (4) bekezdés

III. fejezet:**A befogadás anyagi feltételeit érintő nemzeti szabályozás**

Q14. Nemzeti szabályozásuk alapján az Ön (tag)államában az alábbi befogadási feltételek közül mire jogosultak azok a nemzetközi védelem iránti kérelmezők, akik befogadó létesítményekben kerültek elhelyezésre:

- a.) **Élelem**
- b.) **Ruházat**
- c.) **Pénzbeli juttatás**

A Met. és a Metvhr. szabályai az ellátásokat és támogatásokat a rászorultság elve alapján biztosítják²⁴ a kapcsolati hálóval és megfelelő anyagi kondíciókkal nem rendelkező, nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó külföldiek speciális helyzetére figyelemmel.

a.) Élelem

A befogadó állomáson nyújtott elhelyezés és ellátás keretében az elismerését kérő részére napi háromszori étkezést, vagy ennek megfelelő értékű étkezési hozzájárulást biztosítanak²⁵, melynek maximális összege jelenleg 25.500 Ft (kb. 85,6 EUR)/fő/hó. A gyermekek részére emelt szintű (napi ötszöri) ellátást nyújtanak. Az ételek összeállítása speciális igényekre figyelemmel történik.

b.) Ruházat

A magyar szabályozás alapján a befogadó állomáson nyújtott elhelyezés során az elismerését kérő számára az évszaknak megfelelő ruházatot kell biztosítani²⁶, amelyet nagyrészt a nemzetközi és civil szervezetek által összegyűjtött adományokból állítanak össze.

c.) Pénzbeli támogatások²⁷

ca) **Szabad felhasználású havi költőpénz**

Az elismerését kérő szabad felhasználású havi költőpénzben részesül, amennyiben életvitelszerűen a befogadó állomáson tartózkodik (egy hónapban legalább 25 napot itt tölt). Ennek összege jelenleg személyenként minimum 7.125 Ft (kb. 23,9 EUR), maximum 28500 Ft (kb. 95,6 EUR) életkortól, egészségügyi és családi állapottól függően (a gyermekeket ez saját jogon illeti meg):

1.) befogadó állomáson elhelyezett kiskorú esetében 18. életéve betöltéséig, továbbá általános vagy

²⁵ Metvhr. 21. § b) pont

²⁶ Metvhr. 21. § c) pont

²⁷ Kérem, adja meg, hogy a pénzbeli juttatások milyen költségekre fedeznek (szállásköltségek, zsebpénzt is tartalmaz) és pontosítsa, hogy a pénzbeli juttatás de facto jár és/vagy valamilyen, a befogadó létesítményben végzett kisebb munka ellentételezéséként.

középfokú tanulmányai folytatása esetén 18. életéve betöltését követően tanulmányai befejezéséig az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (amely jelenleg 28.500 Ft, kb. 95,6 EUR)²⁸ 25%-a;

2.) befogadó állomáson elhelyezett nagykorú esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a;

3.) befogadó állomáson elhelyezett, gyermekét egyedül nevelő szülő, a 60. életévét betöltött, továbbá a munkavégzésre tartós és visszafordíthatatlan egészségromlása, szellemi vagy testi fogyatékosága, illetve terhessége, vagy hat hónapnál fiatalabb gyermek nevelése miatt nem képes személyek esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a;

4.) befogadó állomáson elhelyezett, a munkavégzésre az előző pont alá nem tartozó betegség miatt képtelen személy esetében, amennyiben a munkavégzésre alkalmatlan állapot legalább a tárgyható felében fennáll, továbbá azon személyek esetében, akik számára a befogadó állomás nem tud munkalehetőséget felajánlani, az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a;

5.) menekültügyi őrizetben elhelyezett elismerését kérő személy esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a.²⁹

cb) Utazási kedvezmények

Az elismerését kérő a számára közforgalmú személyszállítási eszközökön biztosított utazási kedvezményeket a menekültügyi hatóság által kiállított igazolás birtokában veheti igénybe hatósági ügyek intézése, egészségügyi szolgáltatás igénybevétele céljából.³⁰ Ennek jelenlegi mértéke 100%, amelyet az elismerését kérő a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által kiállított igazolás alapján az igazolásban meghatározott viszonylatra és alkalommal vehet igénybe.³¹

cc) Oktatási-nevelési költségek megtérítése

Az elismerését kérő személy kötelező iskolai oktatásban való részvétele elősegítése érdekében – 21. életéve betöltéséig – a befogadó állomáson való tartózkodás ideje alatt óvodai nevelésével, általános iskolai, középfokú iskolai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményi oktatásával összefüggésben felmerült költségeit a menekültügyi hatóság megtéríti. Ilyen költségek a nevelési-oktatási intézménybe irányuló helyi, vagy helyközi utazáshoz igénybe vett menetjegy vagy bérlet költsége, továbbá a nevelési-oktatási intézményben igénybe vett étkezés költsége, és a

²⁸ Metvhr. 30. §

²⁹ Metvhr. 22. § és EMH Ad hoc kérdőív: Menedékkérők számára nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatások (2012. Március 4.) Forrás: <http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=26488C38C742FE471FA66F81A8BDF48B?entryTitle=Protection> (2013. július 11.)

³⁰ Metvhr. 24. §

³¹ A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet 6. §

kollégiumi elhelyezés díja is.³²

cd) Beiskolázási támogatás

Az elismerését kérő kötelező iskolai tanulmányainak folytatása érdekében – 21. életéve betöltéséig – beiskolázási támogatásra jogosult. A beiskolázási támogatás tanévenként egyszer vehető igénybe, tankönyvre, tantárgyi munkafüzetre, tanszerre, tanfelszerelésre és ruházatra fordítható. A beiskolázási támogatás mértéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege, amely jelenleg 28.500 Ft.

ce) Részesítés adományokból

A menekültügyi hatóság bel- és külföldi természetes és jogi személyektől, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetektől pénzbeli, illetve természetbeni adományt fogadhat el hatósági és ellátási tevékenysége feltételeinek javítása, valamint az elismerését kérő ellátása érdekében, amelyből az elismerését kérő a menekültügyi hatóság döntése alapján részesülhet.³³

cf) Az ország végleges elhagyásának támogatása

Az elismerését kérő hazatelepülése vagy harmadik országba történő végleges távozása esetén - kérelmére – az érintett ország külképviselete által kiállított igazolás alapján a menekültügyi hatóság, az igazolásban megjelölt célállomásig egy alkalommal érvényes menetjegyet (repülőjegyet) biztosít, továbbá az utazással összefüggő igazolt költséget egy alkalommal részben vagy egészben megtérítheti.³⁴

Q15. Kérem, tüntesse fel az alábbi 3. számú táblázatban az Ön (tag)államában működő befogadó létesítmények vonatkozásában a következőket: egy kérelmezőre jutó terület nagysága négyzetméterben feltüntetve; felügyelet aránya (egy kérelmezőre eső személyzet száma); szervezett szabadidős tevékenységben való részvétel lehetősége.

3. számú táblázat Olyan egyéb, a befogadó létesítményekre vonatkozó minőségi kritériumok, amelyek az ott elhelyezett kérelmezők jólétéhez kapcsolódnak

Szálláshely típusa	Az egy kérelmezőre eső terület nagysága (nm ²)	A felügyelet aránya (az egy kérelmezőre jutó személyzet száma)	Van-e lehetőség szabadidős tevékenység végzésére? Igen/Nem. Ha igen, röviden írja le.
Közös kezdő/tranzit befogadó központok	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Közös nyílt befogadó	Nincs adat	Nincs adat	Igen

³² Metvhr. 29. §

³³ Metvhr. 23. §

³⁴ Metvhr. 31. §

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

Központok			
Speciális befogadó központok vagy létesítmények sérülékeny személyek számára (pl. kínzás áldozatai vagy különösen sérülékeny női kérelmezők)	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Speciális elkülönített befogadó központok kísérő nélküli kiskorúak számára	Nincs adat	Nincs adat	Igen
Magánházak vagy lakások: az illetékes hatóságok által rendezve és fizetve	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Szállók: az illetékes hatóságok által rendezve és fizetve	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Egyénileg szervezett szállás, mint például ház, lakás, szálloda és/vagy családnál, illetve barátoknál történő tartózkodás lehetősége	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Nemzetközi védelmet kérelmezők elszállásolására szolgáló egyéb helyek, amelyeket az illetékes hatóság rendez és fizet	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

A befogadó állomás feladat- és hatáskörében szervezi a szabadidő hatékony eltöltését.³⁵ Ennek keretében a befogadó állomáson dolgozó szociális és közösségi munkások különböző, a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló programot (pl. rajz és ének foglalkozás, filmklubok, közös főzés, sportprogramok) szerveznek. Emellett számítógépes szoba, közösségi helyiség, sportpálya és játszótér szolgálja a szabadidő értelmes eltöltését az elismerésüket kérők számára.

Q16. Az Ön (tag)állama kidolgozott-e iránymutatásokat vagy kézikönyvet a nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó személyek számára biztosított befogadási feltételekre vonatkozóan?

Magyarország mindeztidáig nem dolgozott ki az elismerésüket kérők befogadási feltételeire vonatkozó iránymutatásokat vagy kézikönyvet, azonban lehetőségeihez képest igyekszik megfelelni az erre vonatkozó nemzetközi és uniós standardoknak. Ezt elősegítendő hasznos lehet egy, a magyar és uniós jogszabályokban lefektetett előírások gyakorlati megvalósítását szolgáló kézikönyv vagy iránymutatás-gyűjtemény kidolgozása a befogadás körülményei egységességének biztosítása és színvonalának növelése érdekében. Ebben rögzíthetnék például, hogy mit is értünk pontosan az alapszükségletet kielégítő életszínvonal biztosításán, mert hisz sokszor intézményenként eltérő lehetőségekkel találkozunk.

Q17. Milyen ellenőrző mechanizmusok vannak annak elősegítésére, hogy a nemzeti jogszabályokban vagy egyéb protokollokban/szabályokban lefektetett befogadási feltételek

³⁵ Forrás: http://www.bmbah.hu/szervezeti_egysegek.php?id=29 (2013. július 5.)

biztosítottak legyenek?

Magyarországon jelenleg nem működik a befogadási körülmények ellenőrzését célzó külső felügyeleti vagy minőségellenőrző mechanizmus. Ahhoz azonban, hogy a hatóságok olyan megközelítést alkalmazzanak a befogadási körülményekkel kapcsolatban, amely biztosítja a megfelelő minőséget, nélkülözhetetlen egy olyan külső kontrollmechanizmus kialakítása, amely amellet, hogy független módon meghatároz általános standardokat a befogadás feltételeit illetően (iránymutatások vagy kézikönyv formájában), rendszeresen ellenőrzi ezek megvalósításának színvonalát is.

Q18. Volt-e 2008 óta nyilvános vita a befogadó létesítmények minőségéről az Ön tagállamában?

Bár ebben a kérdésben a szó klasszikus értelmében vett nyilvános vita, mint olyan nem volt, azonban több olyan mechanizmus és program létezik a menekültekkel foglalkozó nemzetközi és civil szervezetek részvételével, ahol megfogalmazhatják kritikáikat a fennálló rendszerrel kapcsolatban.

Ilyen egyfelől a vonatkozó jogszabályok előkészítése során lefolytatott ún. társadalmi egyeztetés, ami az érintett nemzetközi kormányközi (pl. UNHCR) és civil szervezetek részvételével is zajlik. A folyamat során a jogszabály-tervezetek felkerülnek a Belügyminisztérium honlapjára, ahol mindenki számára megismerhetővé válik, valamint megküldésre kerülnek az érintett szervezeteknek, akik írásban jelezhetik a döntéshozóknak a tervezettel kapcsolatos észrevételeiket, aggályait és ajánlásokat fogalmazhatnak meg a részükre.

Emellett az érintett szervezetek közül többen szabad bejárással rendelkeznek a befogadó állomásokra, ahol saját maguk is meggyőződhetnek a fennálló körülményekről. A kormány aktívan együttműködik az UNHCR-ral az érintettek részvételével zajló éves életkor, nem és sokszínűség figyelembevételére épülő felmérésekben,³⁶ melynek során általában számos problémát és hiányosságot tárnak fel. Az ezekről készült jelentések részletes képet adnak a befogadási körülményekről, és lehetővé teszik prioritások meghatározását a menedékkérők befogadási körülményeinek javítása terén.

Az UNHCR véleménye szerint a magyarországi befogadó létesítményekben a befogadási körülmények és szolgáltatások színvonala továbbra is elmarad a nemzetközi és az uniós standardoktól, összességében sürgős felülvizsgálatra szorul, mivel a tapasztalatok szerint a körülményeket általában nem az ellátottak szükségletei, hanem a rendelkezésre álló anyagi források

³⁶Forrás:http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/mivel-foglalkozunk/etkor-tarsadalmi-nem-es-sokszinuseg.html?searched=agdm&advsearch=allwords&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highlight1 (2013. július 10.)

határozzák meg. Mivel a menekültügyi rendszer működtetésére egyre kevesebb pénz jut, egyre több alapvető szolgáltatást szerveznek ki, miközben nem gondoskodnak megfelelően e szolgáltatások minőségbiztosításáról.³⁷

Ezért az UNHCR és a civil szervezetek folyamatosan ellenőrzik a létesítmények által biztosított életkörülményeket és szolgáltatásokat. A monitoring tevékenység kiterjed például az alapvető higiéniai feltételek, az élelem minőségének és változatosságának, a sport- és rekreációs tevékenységek elérhetőségének, valamint a vallásgyakorlásra elkülönített területek meglétének ellenőrzésére.

Q19. Létezik-e olyan elsődleges kutatás az Ön tagállamában, amely a befogadási feltételek színvonalát értékeli?

Magyarországon jelenleg nem folyik olyan kutatás, amely a befogadás körülményeinek értékelését végezné, egyedül a menekültügy területén tevékenykedő nemzetközi és civil szervezetek végeznek ilyen jellegű tevékenységet. Azonban a jövőbeli fejlődés érdekében indokolt lenne egy ilyen jellegű primer vizsgálat elvégzése, amely a megfelelő lépések megtételére sarkallná az erre jogosultakat, és nem utolsósorban a más uniós tagállami rendszerekkel való jobb összehasonlíthatóságot is szolgálná.

IV. fejezet

Rugalmasság

Q20. Kérem, töltsse ki az alábbi nemzeti statisztikára vonatkozó 4. számú táblázatot:

4. számú táblázat Rugalmasságra vonatkozó nemzeti statisztika

	2008	2009	2010	2011	2012
Befogadásra jogosult kérelmezők száma	3047	4604	2033	1292	1862
Befogadó létesítményekben elhelyezett kérelmezők száma	2318	2642	1504	963	1457
Befogadó	1350	1350	1350	1170	1170

³⁷Magyarország, mint menedéket nyújtó ország, UNHCR országjelentés 2012. 11-14. o. Forrás: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4f9691622> (2013. július 10.)

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

létesítményekben elhelyezhető kérelmezők maximális száma					
A befogadó létesítmények kihasználtságának átlagos aránya	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

Q21. Kérem, ismertesse a 2008-2012 közötti időszakban az Ön (tag) államára nehezedő nyomást és röviden elemezze annak lehetséges okait.

A vizsgált időszakot (2008-2012) figyelembe véve Magyarországra nem nehezedett hatalmas menekültügyi nyomás. Ugyanakkor 2013. január óta hazánkban jelentősen megnőtt az elismerésüket kérők száma, csak július közepéig több mint 12000 kérelmet regisztráltak.

Q22. Mely rugalmassági mechanizmusok láthatók előre/vagy kerültek alkalmazásra a befogadó létesítményekben lévő hiány vagy többlet esetén? Kérem, az alábbi 5. számú táblázat kitöltésével válaszolja meg a kérdést:

5. számú táblázat Rugalmasságra vonatkozó mechanizmusok

Mechanizmus típusa	Létezik Magyarországon ilyen mechanizmus? (Igen/Nem)	Ha igen, kérem, írja le.	Alkalmazták már ezt a mechanizmust? (Igen/Nem) Ha igen, kérem, írja le.
Korai előrejelző rendszer (beleértve a befogadó létesítmények kapacitását és kihasználtságát figyelemmel kíséző bármilyen szoftver programot)	Nem	-	-
Olyan további befogadó központok, amelyek tompító szerepet töltenek be	Igen	Nincs adat	Nem
Válságterv	Igen	Nincs adat	Nem
Költségvetés rugalmassága (szükség esetén a költségvetés növelése vagy csökkentése)	Igen	Nincs adat	Igen
Több szociális előadó foglalkoztatása a döntés felgyorsítása érdekében	Igen	Nincs adat	Nem

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

Az átlagosnál gyorsabb eredményt hozó eljárások	Nem	-	-
A befogadási feltételek különböző szabványainak/módozatainak vészhelyzetekben történő alkalmazása	Igen	Nincs adat	Nem
A magánszállás költségeinek fedezésére nyújtott hozzájárulás/pénzbeli támogatás	Nem	-	-
A befogadáshoz elsőbbségi hozzáférést szerzett kérelmezők meghatározott csoportjainak felülvizsgálata	Nem	-	-
A felesleges helyek más célra való használata	Nem	-	-
Egyéb	Nem	-	-

Q23. Kérem, ismertesse a(z) (aránytalan) nyomás kezelésére vonatkozó legjobb gyakorlatokat, valamint a kérelmek ingadozó számához történő alkalmazkodás képességét. Amennyiben lehetséges, kérem, hivatkozzon a fent nevezett rugalmassági mechanizmusok bármelyikének használatára (és hatékonyságára).

A menedékkérők áradata Magyarországon viszonylag sok éven keresztül konstans maradt, hosszú ideje idén szembesültünk ismét egy aránytalan menekültügyi nyomással.

2013-ban a befogadó létesítményeink 100 %-ot meghaladó kihasználtsággal működnek. Meglehet, hogy nem rendelkezünk kellő tapasztalattal, és talán nem is nekünk vannak a legjobb gyakorlataink, de a krízishelyzet kezelésére a következő intézkedések kerültek bevezetésre. Folyamatban van a jelenleg működő szervezetrendszer átalakítása, amelynek keretében üresen álló állami ingatlanokat szerveznek át befogadó létesítménnyé (Vámoszabadi), egyes épületek, vagy épületrészek kerültek elkülönítésre, illetve ideiglenes jellegű új táborokat nyitottak meg (pl. Szeged-Nagyfa). Ezzel együtt természetesen indokoltá vált a költségvetés felülvizsgálata. Az új létesítményekbe új alkalmazottak (szociális munkások) kerültek felvételre az eljárás meggyorsítása céljából. A helyzetre való tekintettel rendkívüli adománygyűjtésre is sor került.

Ezidáig a rugalmassági mechanizmusok alkalmazására alig került sor, de amennyiben a jelenlegi helyzet megkívánja, a fent említett mechanizmusok közül egyesek, vagy azok kombinációja bevezetésre fog kerülni.

V. fejezet
Hatékonyság

Q24. Kérem, töltsse ki az alábbi nemzeti statisztikára vonatkozó 6. számú táblázatot (lehetőség szerint pontos számokat, azok hiányában becsült adatokat adjon meg):

6. számú táblázat Hatékonyságra vonatkozó nemzeti statisztika

	2008	2009	2010	2011	2012
Nemzetközi védelemben részesített kérelmezők befogadására allokált összeg	601.441.000 Ft (2018258,38 EUR)	571.955.000 Ft (1919312,08 EUR)	580.206.000 Ft (19463778,52 EUR)	572.206.000 Ft (1920154,36 EUR)	569.303.000 Ft (1910412,75 EUR)
Befogadás teljes költsége	888.285.659 Ft (2980824,35 EUR)	861.954.000 Ft (2892463,08 EUR)	859.578.461 Ft (2884491,47 EUR)	585.629.049 Ft (2026398,09 EUR)	523.498.122 Ft (1756705,1 EUR)
Közvetlen költségek³⁸	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Közvetett költségek³⁹	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Befogadás teljes költsége a dublini ügyeket is beszámítva	888.285.659 Ft (2980824,35 EUR)	861.954.000 Ft (2892463,08 EUR)	859.578.461 Ft (2884491,47 EUR)	585.629.049 Ft (2026398,09 EUR)	523.498.122 Ft (1756705,1 EUR)
Befogadás teljes költsége a dublini ügyek nélkül	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Új kérelmezők beáramlása a befogadó létesítményekbe	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Azon kérelmezők beáramlása/visszatérése, akik átmenetileg hagyták el a befogadó létesítményt	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

³⁸ Közvetlen költség alatt értjük az egyes (tag)államokban a nemzetközi védelemet kérelmezők befogadásának egyértelműen meghatározott költségeit és az erre vonatkozó költségvetést.

³⁹ Közvetett költségek alatt a pontosan nem mérhető költségeket értjük (amelyek az érdekeltek széles köréből erednek és az közszolgáltatásokhoz való későbbi hozzáférésükhöz kapcsolódnak).

A különböző tagállamok befogadó létesítményi rendszere menedékkérők számára

Azon kérelmezők kiáramlása a befogadó létesítményekből, akik később nem térnek vissza	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
A befogadó létesítményben tartózkodó azon kérelmezők aránya, akik ügyében már végleges döntés született	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Egy kérelmező tartózkodásának középérték aránya⁴⁰	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Egy kérelmező tartózkodásának interkvartilis aránya⁴¹	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

A megadott számadatokból kitűnik, hogy a Hivatal költségvetéséből a nemzetközi védelemben részesített személyek befogadására szánt, előre kalkulált összeg általában kevésnek bizonyul, egyedül 2012-ben sikerült megfelelően meghatározni az erre szánt előirányzatot, a maximálisan előre meghatározott összegnél kevesebb lett a befogadásra fordított teljes összeg mértéke. A magyar menekültügyi rendszerre jelenleg nehezedő nyomásra tekintettel ugyanakkor az idei évben várhatóan ismét növekedni fog az arány (a statisztikai mutatók alapján csak júliusig körülbelül ötször annyi kérelmet nyújtottak be, mint tavaly egész évben). Ennek következményeként nagyobb összegű költségvetési átcsoportosítás vált, illetve válik szükségessé.

A táblázatban megjelölt nemzeti statisztikai adatok többsége sajnos nem áll rendelkezésre, mivel ilyen jellegű bontásban nem kerülnek gyűjtésre adatok a nemzetközi védelem iránti kérelmet benyújtó személyekkel kapcsolatban.

Az elismerést kérők befogadására vonatkozó teljes költségek számítása minden esetben magában foglalja az összes kérelmet benyújtó személyt, annak típusától függetlenül, így a dublini eseteket is, ezért nem áll rendelkezésre külön információ velük kapcsolatban.

A számítások során a befogadás körülményeihez kapcsolódó közvetlen és közvetett költségek figyelembe vétele egyidejűleg történik, ezért ezek részletezése – a megadott paraméterek szerint – nem lehetséges. A menekültügyi eljárás során a kérelmezőkkel összefüggésben esetlegesen más szervnél (pl. egyes egészségügyi szolgáltatóknál) felmerülő plusz költségeket a menekültügyi hatóság minden esetben megtéríti.

⁴⁰ A medián az az érték, amely a sorba rendezett adatokat két egyenlő részre osztja.

⁴¹ Az interkvartilis a szóródás mérésére szolgáló mennyiség, amely az első és harmadik kvartilis különbségének fele.

A kérelmezők és a nemzetközi védelemben részesítettek befogadó létesítményekben való átlagos tartózkodási idejére vonatkozó adatokból összesítő statisztikákat Magyarország nem készít.

Q25. Elérhetőek-e az Ön (tag)államában alkalmazott rugalmassági mechanizmusok költségeire vonatkozó adatok, becslések (lásd Q22.)?

Erre vonatkozóan jelenleg nem áll rendelkezésre sem konkrét, sem becsült adat, tekintettel arra, hogy a vizsgált időszakban ilyen jellegű intézkedések alkalmazására nem volt szükség. A 2013. január 1-je óta tapasztalható roppant mód megnövekedett menekültügyi nyomás kezelésére több válságkezelő intézkedés bevezetése is indokolt (például új befogadó állomás megnyitása a kérelmezők elhelyezésére, ügyintézők átcsoportosítása az eljárások gyorsítására), azonban ezek megvalósításának költségei jelenleg még nem ismertek.

Q26. Mennyi az a türelmi idő, ameddig a befogadó állomáson élő elismerésüket kérők az ügyükben hozott végső döntést követően még ott maradhatnak?

A hazai jogszabályok alapján a befogadó állomáson történő további elhelyezésre való jogosultság időtartama a nemzetközi védelemben részesített személy jogállásától függ.⁴²

A befogadó állomáson nyújtott elhelyezést és ellátást a menekült⁴³ és az oltalmazott⁴⁴ az elismeréstől számított hat hónapig térítésmentesen veheti igénybe abban az esetben, ha lakhatása más módon nem biztosított. Ezen időszak alatt társadalmi beilleszkedése érdekében a befogadó állomás munkatársaival való együttműködési kötelezettség terheli.

Kivételesen indokolt esetben ez az időszak egy ízben, legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható feltéve, hogy a menekült és az oltalmazott a befogadó állomáson való tartózkodása alatt az együttműködési kötelezettségének eleget tett, illetve ez alól felmentést kapott.

A befogadó állomáson történő elhelyezést és ellátást a menekültügyi hatóság ezen túlmenően akkor engedélyezheti, ha a menekült vagy az oltalmazott a 60. életévét betöltötte, illetve a társadalomba történő beilleszkedésre, önálló életvitelre tartós és visszafordíthatatlan egészségromlása, szellemi vagy testi fogyatékosága, vagy súlyos trauma következtében kialakult állapota vagy betegsége, illetve terhessége miatt nem képes, feltéve, hogy az egészségromlás vagy fogyatékoság nem igényli a menekült, illetve az oltalmazott intézményi szakellátását.

⁴² Metvhr. 41. §

⁴³ Magyarország azt a külföldit ismeri el menekültként, aki faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, politikai meggyőződése miatti üldöztetése vagy az üldözéstől való megalapozott félelme miatt származási országán kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni. (Met. 6. §)

⁴⁴ Magyarország oltalmazottként azt a külföldit részesíti kiegészítő védelemben, aki nem felel meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja származási országa védelmét igénybe venni. (Met. 12.§ (1) bekezdés)

A menedékes⁴⁵ az ideiglenes védelem teljes időtartama alatt térítésmentesen jogosult a befogadó állomáson nyújtott elhelyezésre és ellátásra.

A nemzetközi védelemben részesített személy befogadó állomáson történő elhelyezésre való jogosultsága megszűnik, ha a befogadó állomáson való életvitelszerű tartózkodással írásbeli bejelentés nélkül felhagy, vagy a bejelentett távollét időtartama összesen meghaladja a harminc napot.

⁴⁵ Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet az Európai Unió Tanácsa – a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i, 2001/55/EK tanácsi irányelvben (a továbbiakban: 2001/55/EK irányelv) meghatározott eljárás szerint – ideiglenes védelemre jogosultként elismert, vagy Országgyűlés ideiglenes védelemre jogosultként ismert el, mivel a csoportba tartozó személyek hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése - így különösen kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód miatt elmenekülni kényszerültek. (Met. 19. §)

VI. fejezet Következtetések

Q27. Kérem, foglalja össze az Ön (tag)állama befogadó létesítményi rendszerét, jelezve annak erősségeit és gyengeségeit (ezen megállapításait bizonyítékokkal támassza alá).

Magyarország befogadó létesítményi rendszere rendkívül összetett, mindegyik sajátos funkciót lát el. A befogadó állomások között van olyan, amelyik speciálisan integráció-előkészítő létesítményként, míg mások gyermekvédelmi intézményként működnek a menedékjogot kérő kísérő nélküli kiskorúak és felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyerekek számára.⁴⁶

Az elmúlt fél évben tapasztalt óriási nyomás, valamint a 2013. július 1-jén bevezetett menekültügyi őrizet, továbbá az illetékes nemzetközi és civil szervezetek észrevételei nyomán a meglévő rendszer átalakításra került.

Jelenleg a következő intézmények működnek Magyarországon:

1. menekültügyi őrzött befogadó központ: a BÁH által fenntartott őrizeti hely, amely az illegálisan beutazó menedékkérők elhelyezésére szolgál, legfeljebb 6 hónap időtartamban (Békéscsaba,⁴⁷ Nyírbátor);
2. befogadó állomás: a BÁH által fenntartott, menedékkérők esetében az eljárás időtartamára kötelező tartózkodási helyként kijelölt, illetőleg a nemzetközi védelemben részesített személyek esetében legfeljebb 1 év időtartamú elhelyezést biztosító intézmény, amelyet a külföldi napközben elhagyhat (Debrecen, Bicske,⁴⁸ Vámosszabadi);
3. közösségi szállás: a BÁH által fenntartott, idegenrendészeti eljárás alatt álló, illetőleg befogadottként elismert külföldi részére, napközben szabadon elhagyható kijelölt tartózkodási hely, ahol a külföldi 18 hónapig tartózkodhat, amely időtartam meghosszabbítható (Balassagyarmat);
4. idegenrendészeti őrzött szállás: a Rendőrség által fenntartott őrizeti hely, ahol a BÁH vagy a Rendőrség idegenrendészeti hatósága által elrendelt kiutasítás végrehajtására váró külföldiek kerülnek elhelyezésre, legfeljebb 1 év időtartamra (Győr, Kiskunhalas, Nyírbátor, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság).

A magyar menekültügyi rendszert folyamatos bírálat éri az illetékes szervek (UNHCR, Magyar Helsinki Bizottság, alapvető jogok biztosa) részéről, elsősorban a befogadási körülmények és szolgáltatások nem megfelelő színvonala miatt. Figyelembe véve, hogy az új rendszer most

⁴⁶ Károlyi István Gyermekközpont, Fót

⁴⁷ A békéscsabai állomás 2008-2010 között egyfajta előszűrő létesítményként funkcionált, ugyanis itt történt meg a menedékjogot kérő külföldiek elsődleges szűrése. Itt átlagosan két hetet töltek, ami alatt sor került egy elbeszélgetésre, egy általános egészségügyi szűrése. Az elismerésüket kérik itt várták ki azt az időt, amíg kiderült, megalapozott-e a kérelmük, amely időszak alatt nem mozdíthatnak szabadon, csak külön engedéllyel hagyhatták el a létesítmény területét.

⁴⁸ Jelenleg elő-integrációs intézményként működik a nemzetközi védelemben részesítettek számára

vizsgálják, az erre vonatkozó – remélhetőleg pozitív – következtetések levonására csak a későbbiek folyamán kerülhet sor.

Q28. Kérem, foglalja össze, hogy az Ön (tag) állama szembesült-e a befogadó létesítményekre nehezedő nyomással (a be-és kiáramlás, valamint a kérelmek elbírálásának időtartama tekintetében) és mutassa be mely intézkedések bizonyultak hasznosnak a nyomás kezelésében.

A tanulmány által vizsgált időszakot (2008-2012) figyelembe véve Magyarországra nem nehezedett az átlagosnál nagyobb menekültügyi nyomás. Ugyanakkor január óta egész Európában, így hazánkban is, jelentősen megnőtt az elismerésüket kérők száma, a 2012. évi statisztikához (kb. 2500 fő) képest csak július közepéig több mint 12000 kérelmet regisztráltak. Ez óriási megpróbáltatást jelent a Magyar Kormány számára, a befogadó létesítményeink 100%-ot meghaladó kihasználtsággal működnek, így a helyzet kezelése érdekében különböző intézkedések foganatosítására került sor. Folyamatban van a jelenleg működő szervezetrendszer átalakítása, amelynek keretében üresen álló állami ingatlanokat szerveznek át befogadó létesítménnyé (Vámosszabadi), egyes épületek, vagy épületrészek kerültek elkülönítésre, illetve ideiglenes jellegű új táborokat nyitottak meg (pl. Szeged-Nagyfa). Ezzel együtt természetesen indokolttá vált a költségvetés felülvizsgálata. Az új létesítményekbe új alkalmazottak (szociális munkások) kerültek felvételre, hiszen a kérelmek ilyen nagy aránya az elbírálásuk időtartamának elhúzódását eredményezi. A helyzetre való tekintettel rendkívüli adománygyűjtésre került sor, amelynek keretében a Hivatal ruhákat gyűjtött.

Ezen felül meg kívánom jegyezni, hogy Magyarországot tranzitországnak tekintik, amely azt jelenti, hogy a kérelmezők jelentős többsége eltűnik a menekültügyi eljárás alatt, elsősorban Nyugat-Európa felé véve az irányt.

Q29. Kérem, ismertesse a befogadó létesítmények - a színvonal biztosításával történő – pénzügyeinek ellenőrzésére vonatkozó példaértékű gyakorlatokat.

A befogadó állomások működése tekintetében a pénzügyi felelősséget a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal viseli. A Hivatal önálló költségvetési szerv, meghatározott éves keretből gazdálkodik. A befogadó létesítmények a Hivatal szervezetén belül elhelyezkedő egységek, ugyancsak saját anyagi forrásokkal. Tekintettel azonban arra, hogy a költségvetés kereteit általában elég szűkre szabják, a Hivatal – így a befogadó létesítmény is – igyekszik többletforráshoz jutni. Erre szolgálnak például a Szolidaritási Alapok, amelyeknek köszönhetően biztosítható a megfelelő színvonal fenntartása. Így került sor többek között a vallás gyakorlására szolgáló helyiségek kialakítására, dohányzó helyiségek kiépítésére vagy internet kapcsolat bevezetésére.

FORRÁSOK

I. Jogsabályok:

- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény
- a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007.(XI.9.) Korm. rendelet
- a menekültügy szervezeti rendszeréről szóló 52/2007. (XII. 11.) IRM rendelet
- a 9/2010. (IX. 29.) BM-KIM együttes utasítás a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal szervezeti és működési rendjének megállapításáról
- a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet

II. Tanulmányok, jelentések:

Magyarország, mint menedéket nyújtó ország, UNHCR országjelentés 2012.

Forrás: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4f9691622>
(2013. július 10.)

EMH Ad hoc kérdőív: Menedékkérők számára nyújtott pénzbeli és természetbeni juttatások (2012. Március 4.)

Forrás: <http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=26488C38C742FE471FA66F81A8BDF48B?entryTitle=Protection> (2013. július 11.)

III. Honlapok:

Eurostat:

Forrás:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en, (2013. július 26.)

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal:

Forrás:

http://www.bmbah.hu/szervezeti_egysegek.php?id=29 (2013. Július 5.)

http://www.bmbah.hu/szervezeti_egysegek.php (2013. július 13.)

UNHCR:

Forrás:

http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/mivel-foglalkozunk/etkor-tarsadalmi-nem-es-sokszinuseg.html?searched=agdm&advsearch=allwords&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highl ight1 (2013. Július 10.)

Békés Megyei Hírlap

Forrás:

<http://www.beol.hu/bekes/kozelet/iden-lesz-huszeves-a-bekescsabai-befogadoallomas-240281> (2013. július 13.)

1. számú melléklet: Befogadási feltételek a különböző befogadó létesítményekben

A1.1. Táblázat Befogadási feltételek a különböző befogadó létesítményekben

	Közös kezdő/tranzit befogadó központok	Közös nyitott befogadó központok	Speciális befogadó központok/létesítmények sérülékeny csoportok számára	Speciális elkülönített befogadó központ kísérelő nélküli kiskorúak számára	Magánház vagy lakás	Magán szálló	Egyénileg szervezett szállás	Egyéb helyiség	Megjegyzések
Élelem		X		X					
Ruházat		X		X					
Pénzbeli támogatások		X		X					
Sürgősségi egészségügyi ellátás		X		X			X		
Orvosi ellátás		X		X			X		
Pszichológiai segítségnyújtás		X		X			X		
Ingyenes jogi segítségnyújtás		X		X			X		
Tolmácsolás		X		X			X		
Oktatáshoz való hozzáférés		X		X			X		
Szakképzéshez való hozzáférés		X					X		
Munkához való hozzáférés (mennyi idő után?)		X					X		
Egyéb									